

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Essays in labour History, 1886-1932

Jong Edz, F. de

Citation

Jong Edz, F. de. (1973). Boekbespreking van: Essays in labour History, 1886-1932. *Acta Politica*, 8: 1973(2), 224-225. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451419>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451419>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Asa Briggs and John Saville (eds.), *Essays in Labour History 1886-1923*. London (MacMillan), 1971, VII+360 p., £ 3,90

Amsterdam, 1929: Labour had juist gewonnen bij de Engelse verkiezingen en de S.D.A.P., zelf in de verkiezingsacties voor de 2e Kamer gewikkeld, tamboereerde graag op de wijs der Engelse partijgenoten. Toen verscheen er een groot doek op de Katrijnekerk (waar nu de nieuwe UB staat); het meldde: 'Labour is niet rood, het is voor kerk en vorst'.

De jongen die er langs kwam kon die tekst niet vatten, maar dat ze hem wel intrigeerde bewijst het feit, dat hij er nu over schrijven moet. 'Labour is niet rood, maar voor kerk en vorst', was dit antwoord van de R.K.S.P. op de acties der S.D.A.P. juist? Men zou kunnen zeggen: ja — zou niet Macdonalds hopeloos liberaal falen twee jaar later blijken? Echter: het is een 'ja - maar'.

De traditie van de Labour-party wijkt af van die van de continentale socialisten — overigens de rode SPD zou een jaar na MacDonald eveneens blijken te kort te schieten. Toch zijn er in de geschiedenis van de Britse arbeidersbeweging wel degelijk de lijnen van socialistische principes te trekken. Zij verstrengelen zich meer en meer met die van de praktisch gerichte hervormingsarbeid van de arbeidersbeweging. In 1918, zo staat in alle boeken, accepteerde de partij een socialistisch program. Er wordt dan bedoeld op de collectivistische inslag van het nieuwe, op nationalisaties, gerichte program, dat Sidney Webb met zijn Fabians ontworpen had. De radicalisatie van de eerste wereldoorlog had, via de toenemende honger van het proletariaat én via de steeds verdergaande vorm van regeringsingrijpen haar uitmondend in een socialistische politiek gekregen.

Maar er was meer, omdat socialisme meer is dan een collectivistisch program. In de oorlog had zich het Guild-socialism breed gemaakt. Cole en de zijnen stonden een reorganisatie van de maatschappij voor, waarbij alle economische activiteiten in nieuwe eenheden zouden plaats vinden. De oude naam 'gilden' werd er voor gekozen. Zij dienden de organen van de producenten te zijn, die hun waren leverden aan elkaar en aan de lichamen der consumenten als gemeenten en staat. Zij dienden te verkopen tegen kostprijs. De opkopers zouden moeten verkopen tegen een door de volksvertegenwoordigers vastgestelde 'sociale prijs'. In de bouwwereld waren bereids van zulke gilden gevormd, één in het commerciële London, sterk praktisch gericht en één in de fabrieksstad Manchester, waar de klassenstrijd als leus meer werd gehoord en als practijk meer werd ervaren.

Er was nóg meer: de coöperatoren sloten zich politiek aan-één. Sinds Rochdale uit de veertiger jaren der vorige eeuw, waren zij een wassend en zelfbewust bestanddeel van arbeiders- en hervormingsgezinde burgerorganisaties. Zij hadden fabrieken en winkels georganiseerd. Zij gingen in de eerste wereldoorlog beseffen dat een coöperatief gemenebest alleen via politieke macht te bereiken was. Natuurlijk was er strijd binnen de gelederen geweest. Maar dat de politieke richting won is tekenend.

En dan was er de Workers National Committee, opgericht vlak voor de oorlog en om, in de beoogde lijn van de Internationale, die oorlog door massale actie te verhinderen. Vertegenwoordigers van allerlei stromingen zaten er in. Ook zij radicaliseerden meer en meer. 'Conscript the Riches' werd hun leus, én: nationalisatie. Van hieruit gaat een directe lijn naar het program van Webb.

En dan was er de ethische war-resister MacDonald zelf — hem wordt tot '18 het

zwijgen vrijwel opgelegd. Maar hij vertegenwoordigde een beroep op het geweten dat daarna weer vrijuit, een opposiet tegen liberalen en conservatieven, gedaan kon worden.

Natuurlijk waren er ook stakingen.

Alles was al begonnen onder het kabinet voor de oorlog waarin Lloyd George met zijn sociale verzekeringen het 'laissez-faire' van zijn medeliberale verbrak, terwijl hij toch niet waar kon maken, dat het daarna beter ging met de arbeidersklasse.

Aanlopen waren er al eerder geweest. Keir Hardy wordt in de jaren '80/90 van 'lib lab' meeloper tot socialistisch aanvoerder, en het starre marxisme van Hyndmans Social Democratic Federation ondervond de kritiek van de zoveel soepeler Engels.

Dit alles zijn grepen uit een bekende geschiedenis. Maar hoe ging dat in zijn werk? Welke mensen máákten deze geschiedenis in strijd en weerstrijd met elkaar? Hoe radicaliseert, of nog algemener, hoe politiseert zo'n in aanvang weinig principiële beweging?

Deze vraagstelling stond niet voorop toen de ijverige Labour-historians Briggs en Saville een aantal van hun vakgenoten bijeenbarchten om diverse essays te schrijven. Maar zij schreven een tiental, en de recensent prijst zich gelukkig de immer moeilijke opgave van de opstellen uit één bundel onder eenzelfde noemer te brengen, als het ware zó natuurlijk te kunnen vervullen. Het bleek immers dat de twaalf onderwerpen (waaronder tot slot het program der guildsocialists, zoals dat in een la van wijlen Cole werd opgedoken) zich ongeforceerd op één lijn laten plaats. Die lijn heb ik aangegeven. Op details hier verder ingaan is vrijwel ondoenlijk. Veel ervan zal alleen de ingewijde in de Labour-history aanspreken. Opgemerkt dient wel te worden, dat het benoemen van de verscheiden stukken onder één hoofd afbreuk doet aan de détailstudie en de betoogtrant van ieder. Stuk voor stuk zijn zij benijdenswaardige schilderijen van de ontwikkelingen die ik aangaf. Veel is gebruik gemaakt van rapporten en brieven, die tot nog toe niet zó benut waren, als hun bestaan al bekend was. Hier en daar wordt met voorafgaande schrijvers afgerekend, zoals dat betaamt. Zo b.v. met S. H. Beer, die in zijn *Modern British Politics* van 1965 het socialistisch worden van de Labour-party te zeer ziet 'in terms of the structure of power and the struggle for power between parties. He makes light — far too light — of changes in mass attitudes. He neglects the profoundly restricted and misleading account... in which (the socialist) ideology appears exclusively in terms of a higher sentimentality' (Royden Harrison, p. 257/258). Hij ziet niet hoe het socialisme allang in de partij zat, en hoe het er met de eerste wereldoorlog wel expliciet uit moest komen.

Expliciet én — de bundel geeft dat duidelijk aan — veelvormig. En dan te bedenken, dat nog niet eens alle vormen in dit boek de uitvoerige behandeling gekregen hebben, die in een meer systematische geschiedenis nodig geweest zou zijn. De shopstewards — engelse pendant van de berlijnse 'Obleute' uit die zelfde tijd — komen niet aan bod.

Dit is geen verwijt, het ging per slot om een losse bundel studies, een vervolg op een tien jaar geleden verschenen bundel, die de vader van Guildsocialism én Labour history posthuum wilde eren. Die bundel behandelde diverse episoden uit de 19e eeuw. Een derde is nog te wachten. Zij zal het interbellum behandelen. Ik zie hem hoopvol tegemoet.

Fr. de Jong Edz.